

בגיד אם יש בה נ"ט אסור ואמר שמואל בנמרא ל"ש אלא נחבשל אבל נעלה קולף ואוכל עד שמיני לגיד כו' ע"כ. אמנם יש ספר התרומה שכתוב בהן שאין חלוק בין צלי למבושל דכשנגלגלן השפור מתערב המרק והטעם והיו כנתבשל בו וכן מצא בשם רב האי גאון וכן בשם רבינו תם דלא מצי ב' קליפה אלא לדבר שאסורו בנ"ט אבל חמץ שהוא במשהו אסור אף בצלי וכן מצאתי בשם רבינו שב"ט ובשם הר"י משמאסבורג לאיסור אפילו רק על ידי מליגה בכלי שני אכורין וכן כתב בעל הרוקח חטה שנמצאת בתרנגולת צלויה או חטה שנתיככה שנמצאת על בשר מלוח או שעורה אסרת אותה חתיכה או אותה תרנגולת אבל שאר חתיכות שנמלחו ולא נגעו בחטה או שאר תרנגולים שנצלו עמה מותרין אבל אותה שנמצאת בה החטה אסורה. בתשובת רש"י כתוב מצא חטה בתרנגולת יום אחרון של פסח שוהא אותה עד הלילה ואוכלה וטעמא משום ד"ט שני דרבנן ומצאתי בשם מהר"ם שהורה בדברי הנתינים דכצלי מצי בקליפה כדפרישית. ועוד מצאתי משמו ההה שנמצאת במים בין חמין בין צונן אם נתיככה אסורים המים ואם לאו מותרים המים ואעפ"י דאיכא קצת ספיקא הוי ספיקא דרבנן ולקולא. ברוקח מעשה שהגעילו יורה מהומצת וכששפכו המים מהומצים ירדו לבד ואסרו לשאוב המים בפסח שחמץ במשהו וכן חמץ שנפל לבאר אם רין המים לשאוב מהן. וכן כתב ראב"ה שהחמץ שנפל לבד אסורים המים לדברי האוכרין נט"ל דחמץ אבל חטה שנפלה לבד מותר לדברי הכל דאפילו עיסה אינה באה לידי חמץ כל זמן שהיא בצונן כדאיתא פ' אלו עוברין כ"ש גרעין ע"כ. אבל בשם יב"א מצאתי שצוה לשפוך המים לחוץ שנמצא בהן חטה אבל המצות שנעשו כבר מן המים התיר שמהם אחת לא בלעו המים ע"כ. עוד שם מי שספה קדרה בפסח בכסוי של מחבת שלא ליבנו ולא הוגעל אסרה כל התבשיל וכו' ועוד שם מי שהשליך עוגות חמץ אצל מצות אם נגעו במצות אסורות דמי לפת חמה והבית פתוחה בפרק שני דעבודה זרה אבל אם לא נגע מותר דריחא לאו מילתא וכו' עיין בתשובות מאכלות אסורות בסימן ה'. פסק רשב"ם בע"ז גבי חבית דאיסורא שנתערבה יוליד הנאה לים המלח ומישרתו אינך וה"ה לפת האפויה בעצי ערלה דשבה עצים בפת יוליד הנאה לים המלח ומותרת וחמץ בפסח שאסור במינו במשהו או שלא במינו ואסור אף בהנאה יש לו פדיון להוליד דמי הנאה שבו לאיסור ומותר ליהנות אבל באכילה אסור דכוף סוף מעט חמץ קא טעם. וראב"ה הביא ראיא לדבריו דגרסינן בירושלמי פ' בתרא דערלה תמן תנינן אלו דברים של עכו"ם אסורים ואיסורן איסור הנאה וכו' עד והרם הדייני במה אגן קיימין אי בשנתנו בתבשיל ד"ה אסור ואי בשמכרו חוץ מדמי יין שבו ד"ה מותר ומשום דפסקינן הלכתא כרשב"ג קרי לה ד"ה ומקי מתני' אליבא דהילכתא והתם חדא חתיכה היא דומיא דחמץ ושירי על ידי תקנה וה"ה לחמץ אם נתערבו חמץ בחטי כשר ולא נודע עד לאחר הפסח אע"פ דקנסא קנים ר"ש הואיל ועבר עליו כל יראה וכל ימצא מ"מ די לו בזה דיוליד הנאה לים המלח ויזהר שלא יחזור הנכרי וימכרו לארץ כנענית ארבע דשבעא בחישתא בפרק כל שעה :

חשו לכך אלא היכא דמתלבן מבחוץ ולא מבפנים אי נמי ע"י מלוי גומרי אבל חזרת הכבשונות דמתלבן מבפנים ומבחוץ פנים חדשות באות לכאן וכן כתבו התוספות בפ' כל שעה ע"ש מהא דאמרינן התורה העידה כו'. וראיה לדבר דגרסינן בפרק דם חמאת אלא קדרות שבמקדש אמאי ישברו וכו' עיין באב"ה בסימן תס"ד וכלי חרס שתשישן בצונן מותרין בהגעלה אעפ"י שהן גדולים שאי אפשר להגעילן בפעם אחת דגרסינן במס' ע"ז דרש רבא נעוה ארתחו. ומיהו בספר המקצועות פ' בע"א אהיה דע"ז ועירוי נמי מהני לקנקנים של חרס כדאיתא בפרק אין מעמידין ולא בעי ליבון כיון שתשישן ע"י צונן ה"ג מקלינן בהגעלה. וגם בדברי ריב"א הלוי ובפסקי ר' שמואל נמצא שהתירו הבית בהגעלה ואע"פ שאי אפשר להגעיל כולה כאחת ומעטו כדפרישית דתשישו בצונן אב"ה. ועיין בתשובות בספר קדושה בסימן י"ג של תשובות דאיסור מלאכות. סה"ת והמצות חטה שנמצאת בעופות ע"פ והן צלויין או מלוחין ישליך החטה והכל מותר כיון שנתבשל מעט חמץ בששים קודם הפסח אינו חוזר וניעור לאסור במשהו עד שיהא בכרת שוהו בפסח וראיה מרתנן פרק בתרא דכלאים צמר גמלים ורחלים שטרפן יחד אם רוב מן הגמלים מותר להביא פשתן לשם אלמא דאיסור שהוא במשהו כגון כלאים אם נתבשל הצמר ברוב אינו חוזר וניעור וה"ה גבי חמץ. וע"ז באב"ה שכתב שאין שייך ביטול קודם זמן האיסור והביא ראיא מההיא דנדרים פרק נערה דפריך ויבילו כלים לכשיטמאו לנהר וכו' ע"ש בסימן ת"ב. וכן בשר מלוח ישן או גבינה או דגים מלוחין כגון הרינג"ש ומורא"ה שלא נבדק המלח מן החמץ וכן עור אווז שנפשט ונמלח קודם הפסח מותרין בפסח אבל שומן מהותך אסור בשביל המחבת שעושין בה תבשיל חמץ ופעמים שנשאר במחבת לאחר מיגון כשעושין רושול"ש וכיוצא בו מעט שומן. המחבת ומחזירין אותו אל שאר השומן וכן הדין בחבית פעמים שנחתנין עיסה בשוליה לידבק הנפסים מותר לשתות היין בפסח כיון דמעט החמץ נתבשל כיון קודם הפסח ובתוך הפסח אינו נותן מעט ביין שהרי כבר הוקשה החמץ אבל סמוך לפסח ב' חדשים אם נתן העיסה בשוליה לידבק הנפסים אסור לשתות היין בפסח מאותן חביות לפי שעדיין העיסה רכה ובתוך הפסח נותן מעט ביין ע"כ מס"ה ומה"ג וספר התרומה. ואמר רבינו חיים שחמץ שנמצא בתרנגולים בפסח ראוי לאסור אם נצולו או נתבשלו עמהן דלא הוי עיכול ויש בהן איסור חמץ ע"כ וכתב רבינו אב"ה וז"ל חטה שנמצאת במצה אפוייה נחלקו בה הראשונים ונראה בעיני להחזיר שאם נשרית במים צוננים לא מחמצי כדאיתא גבי חלה תמיל לצונן שאינה מתחמצת העיסה וכו' ש החטה ואם נגבלה בעיסה נמי אינה מתחמצת. וממורי ממו"ק קבלתי חטה שנמצאת על גבי בשר מלוח או צלי או מצה דותחת חותך מקום פיעפועו ודיו כ"כ בס"ה בשם הרא"ם וברוקח כתב דאוחה מצה אסורה. חטה אחת או שתיים או שלש בצלי מצי בקליפה כשיעור אצבע סביב דבצלי לא שייך ששים והמחמיר תבא עליו ברכה אב"ה. וכן מצאתי בתשובת ר"י ב"ר יהודה דבצלי לא חיישינן לחימוץ וכן בתוס' בפ"ק דשחיטת חולין וז"ל תרנגולים שנצלו בפסח כחמץ סני בקליפה ואע"ג דחמץ במשהו ח"מ במבושל אבל בצלי לא וכן כוכב לקמן פרק גיד הנשה ידך שנתבשל

סליקו להו הלכות סדר הפסח ודין חמץ ומצה בסיעתא דשמיא :

הקדמת מגיד משנה להלכות שופר סוכה ולולב

ואם מקלם הסכך כשר ומקלם פסול מה דינו ואם עשיר לשמה גם כן וסוכה בתוך סוכה וכו' וכו' דברים אלו :

פרק ששי נחבצרו זו מי הן המחוייבים בכוכה מן החמורה ומן דבריהם ומי הם הפטורים אם בכל אם בחלק. ויזהר הלא מלוא ישיבה בכוכה ובגובה סיבוח אדם נפטר מחיובא, ועיין בהרכה שאלם חייב לבדך על ישיבתה, ונכתיים הפרק צביאור איכור עני סוכה ומיין לימי החג :

פרק שביעי נחבצרו זו עניי לולב וכל מכשיריו מה הן. וציאור ההבדל שצין מקלן למיין אחרים הדומין להם ועיין נטילתן ומיין ומדקן ושעורן ובאי זה זמן נטילין מן החמורה ומדבריהם וכן הגבלת מקום נטילתן מן החמורה ומדבריהם ודין ערבה ציוס שביעי וענינה, ונכתיים הפרק צביאור מה שאלסור ליהנות ממניין אלו מפני שחוקלו למאסר כל שבעת ימי החג :

פרק שמיני נחבצרו מיין אלו אם מחמת גזל או נגבה או מחמת מומין שיש בהן. וכן אם אינן של מי שנטילן אם יולא בהן, ונכתיים הפרק צביאור השמחה שהיתה מזהה במקדש בשבעת ימי החג :

פרק ראשון צאר רבינו מלוא התקיעה והשופר מאי זה מין הוא ואי זה שופר כשר ואי זה שופר פסול ואם מחללין עליו יו"ט וכל דיני הכשר השופר ושיעורו ומקום התקיעה :

פרק שני צאר זו רבינו מי הם המחוייבין לשמוע קול שופר ומי הם הפטורים ואם צריך כונת התוקע ואם תוקעים בשבת גם כן, ולפני דברים אלו באלוה :

פרק שלישי נחבצרו זו שיעור התקיעה וכמותה ויזהר הוא סדרה ועיין בהרכות מלכיות זכרונות ושופרות ומה שיש מזה מה"מ ומה שהוא מדברי סופרים :

פרק רביעי נחבצרו זו שיעורי הסוכה מרחצה וגבהה ושיעור דפנותיה ואיכותן ועיין וחקונת הסוכה והכשר דפנותיה וכמה לריבין שהיו וממה הן כשרין וכל הגמך לזה :

פרק חמישי נחבצרו זו דיני הסכך ממה שראוי שיהיו ומאי זה דבר הם פסולים

וסבת זה הסדר. סיה להקדים שופר לסוכה וסוכה ללולב מפני קדימת הזמן שהיה כן ואחרי זה אין צורך לתת טעם בדבור זה אלא צברקי כל עיני מהם בלבד כלילי הן שלש הלכות מוחלקות. ואומר שפרק א' ראוי היה להיות ראשון לפי שהמנוח היה לתקוע בשופר, וראוי לצאר חמלה מהות שופר זה ועיניו בהכשר ופסול, לפי שאלו הם הצריכין הקודמים בטעם הזה ולפי שאין פרטים אלו רבים ככלל צברק אחד, ובסוכה להיות פרטים מרובין הולכין להם שני פרקים : פרק שני לצאר מי הם המחוייבים וזמן החיוב, וראוי היה להקדימו לפרק ג' לפי שיש להקדים ציאור מי הוא המחוייב ובאי זה זמן לציאור שיעור דבר המחוייב. ועוד סבה אחרת להיות רוב עניני פרק ג' מדברי סופרים ומקלן מפני הספק : פרק שלישי כבר נחבצר למע נחבצר : פרק רביעי ראוי היה להקדימו לפי שהמנוח היה לישב בסוכה וראוי חמלה לצאר מהות הסוכה וענינה לציאור הדברים שהיה ראוי לעשות בהן, לפי שיש להקדים ההכרח בכל פועל והוא חכונת הפועל וזמנו וצדקתו, לציאור הדברים הפוסלים ואוחו. פרק חמישי ראוי היה להקדימו לפי שהוא נמשך אחר תשלוס הפועל וענינו שהם הצריכים הקודמים בצדכ כמו שהוזכר בשופר : פרק ששי כבר נחבצר למע נחבצר וזמן יודע העטם. ידוע שהתחלת הענין היה המנוח ואם לא היינו פורטים צביאור הפסוקין ממנה מן הסתם היו הכל חייבין בה. ואם כן ציאור מי הם הפטורין הוא גרעון ויחוד פרטי למנוח וראוי לאחר : פרק שביעי יש בהלכות לולב שינוי להלכות שופר, והוא שבהלכות שופר נחבצרו חמלה פיסוליו והכשריו ואח"כ הזמן שאין חוקעין בו וכלן נחבצר חמלה הזמן ואח"כ פסולי המינין. והנה אחר כך טעם יחוד הזמן שופר רואה לומר שאין חוקעין בשופר בשבת הוא מגרעון המנוח והוא מחקנה חכמים לפי שדבר הורה אם חל ראש השנה בשבת חוקעין וחכמים מנוו זה כמבואר שם ואחר שהוא גרעון במזהו ראוי לאחר. אבל בלולב הוא בהפך שהמנוח מן החמורה אינה נצטולין אלא יום אחד והם הוסיפו כל שבעה והוא חוספת על של תורה וראוי להקדימו : פרק שמיני כבר נחבצר למע נחבצר :

ונשלם ביאור סבות סדר הלכות אלו :

(א) לשמוע קול שופר באחד בתשרי. (ב) לישב בסוכה כל שבעת ימי החג.
(ג) ליטול לולב במקדש כל שבעת ימי החג:

כסף משנה

מגיד מישנה

פֶּרֶק א א מצות עשה מן המורה וכו'. זה מבורר בכחבו וששום בהרבה מקומות ושובר שמוקעין בו וכו'. בפרק ראוהו בית דין (כ"ה כ"ו) אמר ר' לוי שופר של ר"ה ושל יוה"כ בכפופים. ופירוש יו"כ של יובל חו היא מסקנה דמרחא: וכל השופרות פכולים כו'. שם במשנה (דף כ"ז) כל השופרות כשרין חוץ משל פרה מפני שהוא קרו אמר ר' יובל וכלל כל השופרות

לכם. ושופר שתוקעין בו בין בראש השנה בין ביובל

*וכל השופרות פסולין חוץ מקרן
הכבש

א עור לו"ח סי' תקפ"ה כמ"ג עשין חב : ב עור סי' תקפ"ו
 כמ"ג פס וע"ש :

מלוה ככופין ואם תקע בשל
 יעל ילא :

במחשבה זאת יובל לר"ה הלכות זה הוא דל זכרים כפופים כדאיתא בגמרא וקיימא לן כר' לוי
הלכות כל השפירות פסולין חוץ משל זכרים זה דעת רבינו. ושיטה אחרת יש דמחשבתיו דכל
השפירות היא לעבד ואיך דשופר של ר"ה היא למנוח בלבד וסא דר' לוי דגמרא מני
מנוחה היא בדוקא ולא לעבד. וכן (דף ט"ז) מה שאמר ר' אבהו למה חוקקין בשופר של
קול

זשונה

פרק א א מצות עשה של חורה וכו'. הסוד כהנ' דהקטעס הוא דבשמיטה תליא מילתא ולא בזהמיהא והביא ראיה דהא אמרינן התוקע לחור

מיימוניות

[6] יש מקומות שבהרין שלא להתענות ערב ר"ה משום חוקות הקב"ה אמנם בפסיקתא פרשת ולקחתם לכם ביום הראשון למדנו שמצוה להתענות בער"ה וכן בירושלמי פ"ה גדרים י' וינתן צי"ם כל ערב יוש שחא והנה הוא ראי' למתנגדי. בתשובת רב נטרונאי גאון נמצא טוב להתענות בשני ימים שר"ה וכן בשבת י' ימי תשובה. אמנם בתשובת רב האייר נר בששון גאון נמצא שאל להתענות בר"ה וכן פסק ר' שלום גאון וכן יש בתשובת ר' יהודאי גאון מפני שנקרא חג שנאמר בכסא ליום חגנו וכן פסק רבינו שב"ש וכן בעירי בקר ראש וכן ראב"ה דגרסינן בירושלמי פ"ק דר"ה אמר ר' סימון כתוב כל מי גידול ר' חנינאי ור' אושעיא חד אמר איזו אומה כאומה זו שיוערים אופיא של אליהם בבנהם שבעולם וכו' עוד אבל ישראלי אינם כל אלא לובשיה לבנים ומתעטפים לבנים ומתחכין צפרניהן ואוכלים ושותים ושמיים בר"ה לפי שיועין שהקב"ה עושה להם נסים ומוציא דינם להם וכוזת וקורע להם גזר' וכו' וביוקרא ובה איתא נמי כה"ג שמתגלחין שערם וקרא קאמר בכפר ויהי להדיא אכלו בשמיים ושהו ומתקין גז' כי קדוש היום לארוננו וכן בשמואל ויהי כעשרת הימים ויג' ה' את ככל ואמרין ר"ה

מבדל עוז פרק א וכל השפחות נסולין חוץ מקרן הכנש. א"ל הסדיו על מדותיו אללא מנזח בכסופין ואם חקע בשל יעל ינא. (חסר):

פסק

חיל וכו' למזה הוא דוקא. וזו היא שיטת ההשגות וכן כחוב שם ח"א הפריז על מדותיו חזרו והקשו דהא ר' לוי דאמר מזה של ר"ה וי"ה כ' כפופים היינו משום דילין ר"ה וי"ה כ' מהדדי בנ"ש דשביעי כדאמר לקמן בדרייתא וכדאמרינן שיהיו כפופים לר' וכו' אי הו' משום מזה בעלמא כדאמר כמה דכיון איש טפי עדיף האי טעמא שייך דוקא בר"ה שהתקיעה לתפלה ולזכרון ולא ציובל שאין התקיעה אלא לסימון מזה עבדים ונהשמתם קרקעות ומתוך זה היה נראה שאין יולא בר"ה אלא בכפוף. וי"ל דקושיא הלושה היא זאת לדחות כל הראיות חזקות שכתבתי ויש לדחות קושיא זו דר' לוי סבר כיון דבנ"ש ילפי מהדדי ויש טעם לומר בר"ה כפופים למזה מעתה כדי להשוותם יחד ראוי גם כיו"ה ל' להזכיר כפופים למזה ואע"ג דלא שייך ביה האי טעמא עכ"ל הרמ"ש. וגם ה"ה הוכיח דעת זה שכתב על דברי רבינו שיטה אחרת י"ט דמתניתין דשופר של ר"ה למזה היא דוקא וזו היא שיטת ההשגות. וכו' שם ח"א הפריז על מדותיו חלל מזה כפופים ואם חקק בשל יעל יאל ע"כ. ולא ידעתי למה כתב בשל יעל דלפי שיטה זו כל השופרות החלולים כשרים דיעבד וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ועיקר עכ"ל המגיד. ומה שכתב על הרשב"א ח"ן לו מקום דודאי פשיטא דיעל דנקט

הרשב"א לאו דוקא אלא משום דכל של יעל סתמו הוא פשוט וכדאמרינן שופר של ר"ה של יעל פשוט נקט יעל וכו' לשאר מיתין דאע"ג דפשוטים הם הם חקק בהם יאל לדעת הרשב"א. והכלל כחב אפסר שעתה הרמב"ם אינו אלא למעט של פרה אכל של עז ושל חים כולו בכלל כבש הן וכן של יעלים וכלבד שיהיו כפופים והוא מדברי אורחות חיים ואין זה במשמע דברי רבינו אלא כמו שכתבתי: ואע"פ שלא נאמר בתורה תרועה בשופר וכו'. ומפי השמועה למדו מה תרועה יובל בשופר וכו'. קשיא לי למה אמר ומפי השמועה למדו הא בגמ' (ר"ה ל"ג ל"ד) מיתין לה בהיקשא ח"ג בנ"ש. וי"ל שלפי שבגמ' מיתין ברישא דברייתא מהיקשא דבר"ה בעיקר שופר ופשוטה לפניה ופשוטה לאחרים ובחר הכי קאמר ומיתין ל' של שלש שלש ח"ל והעברה וכו' ומיתין ליתן את האומר של זה בזה לה בנ"ש ה"ק אי לאו בנ"ש הו' מיתין ליה בהיקשא השתא דליתא ליה בנ"ש לא לר' היקשא ופירש"י ותנא מעיקרא מיתין בהיקשא ללמוד זה מזה מיתין בשופר ופשוטה לפניה ולאחרים

ב במקדש היו תוקעין בר"ה וכו'. במשנה פ' ראשון בית דין (דף כ"ו) שתי חלוצות משני לדין שופר מאריך וחלוצות מקצרות שמעו היום בשופר. ובגמ' (דף כ"ז) במד"א במקדש אכל בנבולין מקום שיש שופר אין חלוצות אחר ריב' מלי קראת בחלוצות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' לפני המלך ה' הוא דבגין חלוצות וקול שופר אכל בעלמא לא:

ג שופר של עכו"ם ושל עיר הנדחת וכו'. שם (דף כ"ח) אמר רב יהודה בשופר של עכו"ם לא יתקע ואם חקק יאל. וכתב הרשב"א ז"ל ובגמ' מולין סוף פ' כסוי הדם (דף פ"ט) תניא לא יאל ואוקימנא לה באשר דמשה דכתובי מיתכת שיעוריה וכבר ביאר רבינו זה גבי לולב ושם יתבאר ראש פרק ח'. עוד כתב הרשב"א ז"ל וה"ה בשל חקירות עכו"ם דעובד כו"ם דאין לה בעלה עולמית והכל בשופר שהוא עולמו עכו"ם אי נמי שהוא משמשי עכו"ם והכל במתי עסקין כשנעלו על מנת שלא לזכות בו דאי לא מדאבנהיה קנייה ונעשה עכו"ם דישאל, עכ"ל. ופרק שמיני בהלכות עכו"ם באר רבינו דיוניס אלו ודין עיר הנדחת. ובגמ' ר"ה (דף כ"ח) בשופר של עיר הנדחת לא יתקע ואם חקק לא יאל מ"ע עיר הנדחת אכתובי מיתכת שיעוריה:

שופר

שופר של עכו"ם ושל עיר הנדחת וכו'. שם (דף כ"ח) אמר רב יהודה בשופר של עכו"ם לא יתקע ואם חקק יאל. וכתב הרשב"א ז"ל ובגמ' מולין סוף פ' כסוי הדם (דף פ"ט) תניא לא יאל ואוקימנא לה באשר דמשה דכתובי מיתכת שיעוריה וכבר ביאר רבינו זה גבי לולב ושם יתבאר ראש פרק ח'. עוד כתב הרשב"א ז"ל וה"ה בשל חקירות עכו"ם דעובד כו"ם דאין לה בעלה עולמית והכל בשופר שהוא עולמו עכו"ם אי נמי שהוא משמשי עכו"ם והכל במתי עסקין כשנעלו על מנת שלא לזכות בו דאי לא מדאבנהיה קנייה ונעשה עכו"ם דישאל, עכ"ל. ופרק שמיני בהלכות עכו"ם באר רבינו דיוניס אלו ודין עיר הנדחת. ובגמ' ר"ה (דף כ"ח) בשופר של עיר הנדחת לא יתקע ואם חקק לא יאל מ"ע עיר הנדחת אכתובי מיתכת שיעוריה:

לחם משנה

כו' לימא כר' יהודה דמתניתין שהזכיר זכרים. ח"ו משום דבמתני' אפשר לומר אע"פ שאינם כפופים לכך הביא הברייתא שהזכיר כפופים לומר שמבדילתא יאל לו לר' לוי כן. ומה מאד קשה מ"ש והכי אמרינן בגמרא בהדיא גבי ר' לוי הוא דאמר כי האי תנא וכו' דאדרבה משם משמע דזכרים אפשר בלא כפופים מדאמרנן להזכיר כפוף משמע משום דאפשר לזכרים בלא כפופים לכך הזכיר דבעינן תרתי זכרים וכפופים אכל כפופים בלא זכרים לא מהני משום דבעינן חיל זכר לעקידת יתכן וכן זכרים בלא כפופים לא מהני וע"כ נראה זה מוכרח מדלא הביא רבינו מדר' יהודה דמתניתין. וע"כ דאע"ג דכל זכר כפוף לדעתו אינו מוכרח שיהיה מחסר ונאמר כל כפוף זכר וא"כ הדרג קושיא לדוכא אמאי לא הזכיר ר' לוי זכר שהוא העיקר דאע"ג שהזכיר כפוף אינו מוכרח שכל כפוף יהיה זכר אע"פ שכל זכר יהיה כפוף. סוף דבר לא ירדהו לכוף דעתו כלל:

ג שופר של עכו"ם אין תוקעין בו. לכתחילה ואם חקק יאל. ראינו להאריך קצת בלשון זה ולהוכיח הסוגיא שבר"ה בפרק ראשון ב"ד (דף כ"ח) והסוגיא שכתבתי פ' לולב הגזול והסוגיא שכתבתי פ' כיסוי הדם ולבאר מ"ש רבינו בפ"ח מהלכות סוכה. בפרק ראשון ב"ד אמרו אמר רב יהודה בשופר של ע"ז לא יתקע ואם חקק יאל של עיר הנדחת לא יתקע ואם חקק לא יאל מאי טעמא עיר הנדחת כתובי מיתכת שיעוריה ובג' לולב הגזול (דף ל"א) על מחי' דשל אשירה ושל עיר הנדחת פסול. הקשו בגמ' וזה אמר רבא לולב של עכו"ם לא יטול ואם נפל כשרה הכא באשרה דמשה עסקין דכתובי מיתכת שיעוריה דיקא נמי דקמי דומיא דעיר הנדחת ש"מ. ובסוף פרק כיסוי הדם (דף פ"ט) הקשו על רב דאמר דמכסין צפר של עיר הנדחת משום דמאות לאו ליהנות ניהו מבדילתא דקאמר שופר של עכו"ם לא יתקע בו ולולב של עכו"ם לא יטול וכו' והתניא חקק לא יאל נפל לא יאל והירצו אמר רב אשי הכי השתא הכס שיעורא בעינן ועכו"ם כתובי מיתכת שיעוריה הכא כל מה דמיתכת [טפ] מעלי לכסוי ע"כ. ופי' המפרש דבאשרה דמשה דמירצו צפר לולב הגזול רנה לומר אשרה דישאל דאין לה ציטול ולהכי כתובי מיתכת שיעוריה. וכן מה שחירצו צפר כסוי הדם הכי השתא הכס שיעוריה בעינן וכו' הוא משום דאיידי בעכו"ם דישאל דאין לה ציטול דמיתין צפר לולב הגזול אכל של עכו"ם אע"פ שלא בטלה על דא קאמר רבא לולב של עכו"ם לא יטול ואם נפל יאל. ולדעת רבינו הם כתבו החס' דאפילו בעכו"ם בעינן ציטול. ורבינו ז"ל אינו מפרש כן כדכתב ה"ה בפרק ח' מדלא חילק שם בין עכו"ם לישראל ולכך הוא ז"ל מפרש דברי רבינו באשרה דמשה רונה לומר חילן שנטעו מחלה לכך לשם עכו"ם והוא דעכו"ם דבטלה וגורם בגמ' בפרק לולב הגזול הב' באשרה דמשה ומשום מזה הבאה בעצירה כלומר אע"פ שכתלה הרי היא מזה הבאה בעצירה אכל שופר של משמשי עכו"ם או שהוא עבודה כוכבים עולמו של עכו"ם ובעלו לא מיתפלל משום מזה הבאה בעצירה. ומ"מ נראה ודאי לפי פירוש זה דאפילו בעבודת כוכבים של עכו"ם כל כמה דלא בטלו אפסר דכ"ש דהוי מה"ב טפי. וקשה על זה הפירוש שפירש ה"ה דסוגיא דבפ' כסוי

הרשב"א לאו דוקא אלא משום דכל של יעל סתמו הוא פשוט וכדאמרינן שופר של ר"ה של יעל פשוט נקט יעל וכו' לשאר מיתין דאע"ג דפשוטים הם הם חקק בהם יאל לדעת הרשב"א. והכלל כחב אפסר שעתה הרמב"ם אינו אלא למעט של פרה אכל של עז ושל חים כולו בכלל כבש הן וכן של יעלים וכלבד שיהיו כפופים והוא מדברי אורחות חיים ואין זה במשמע דברי רבינו אלא כמו שכתבתי: ואע"פ שלא נאמר בתורה תרועה בשופר וכו'. ומפי השמועה למדו מה תרועה יובל בשופר וכו'. קשיא לי למה אמר ומפי השמועה למדו הא בגמ' (ר"ה ל"ג ל"ד) מיתין לה בהיקשא ח"ג בנ"ש. וי"ל שלפי שבגמ' מיתין ברישא דברייתא מהיקשא דבר"ה בעיקר שופר ופשוטה לפניה ופשוטה לאחרים ובחר הכי קאמר ומיתין ל' של שלש שלש ח"ל והעברה וכו' ומיתין ליתן את האומר של זה בזה לה בנ"ש ה"ק אי לאו בנ"ש הו' מיתין ליה בהיקשא השתא דליתא ליה בנ"ש לא לר' היקשא ופירש"י ותנא מעיקרא מיתין בהיקשא ללמוד זה מזה מיתין בשופר ופשוטה לפניה ולאחרים

דבא. פליגי במתניתין בהרא' ובמתניתין קמא הוי פלוגתא להכשיר דיעבד זהו חורף פירוש ז"ל. ואי אומר שרבינו נראה לו לפרש דזכרים דר"ה הוי כבשים דוקא והטעם דבעינן כבשים דוקא משום טעמא דר' אבהו דלמה תוקעים וכו' כדי שיזכור עקידתו של יתחק דעת לך דהכי הוא דל"כ הכי קאמר ר' אבהו למה תוקעים בשופר של חיל ויחין מלא ר' אבהו ליהוי הדין ק' אדרבה זכרים דמתני' משמע כולל כל כמה דכפוף מהני ואי מאי דאמר ר' אבהו הוי למנוח מן העובד לא היה לו לסדר דבריו בלשון שאלה למה שגרה שבהן הוא כך אלא היה לו לחדש לנו הדין מדעתו ח"ו שגרה לו לר' אבהו דזכרים דמתני' היינו כבשים דוקא אע"פ שבר"ן יכול לדחות זה לומר דשאלה דלמה תוקעים הוא מנהג שנהגים להקוט בשל חיל מ"מ לא נראה לו לרבינו כן וכתב ל"ל למיתני טעמא משום דכיון איש טפי לימא מטעמא דר' אבהו. י"ל דה"ל דהכי הוי טעמא אלא מאי דרנה לתת טעם זה הוא מפני שהברייתא הזכירה כפופים משמע דהא מלתא דכפופה לר' עכ"פ וה"מ מ"ט בעי כפיפה דאי מטעמא דר' אבהו לחוד לא היל"ל [חלל] של חילין לבד מדאזכיר כפופים משמע דטעמא משום דכיון איש טפי. ועוד יש לי סיוע לדעת רבינו שהוא סובר כמה שהזכיר ר"ה זכרים דהוי דוקא דל"כ כשהקשו בגמ' על ר' לוי דאמר מזה כפופים לימא הלכה כר"י אמאי לא תירצו אי כר"ה ה"ה זכרים דוקא ואשמעין ר' לוי דכל כפוף אע"פ שאינו זכר ח"ו בנ"ש ר' לוי כפוף הוי זכר דוקא שלא כדברי המפרשים שפירשו דהוי כל כפוף אע"פ שאינו זכר והמפרשים יתירו לקושיא זאת ויאמרו דהכי פריך לימא הלכה כר"י ויפרש דבריו דמאי דקאמר ר"ה זכרים ל"ל אלא כל כפופים וגוונא גונוי למה לך. ועל הקושיא האחרת שלמה הזכיר המהולקת ב' כהם ודאי דהוא דוחק לפירוש רבינו אכל כבר כתב רבינו ז"ל בסי' חקפ"ו ההכרח שהכריחו לרבינו לפרש כן והיא קושיא החס' ז"ל. עוד אני אומר דאפשר לפרש פירוש אחר בדברי רבינו שלא בדרך ה"ה ז"ל שיתרן זה דל"ס דמתני' קמא איירי לענין דין חורה אם הם כשרים מדין חורה או לא דח"ק סבר דכשרים ור' יוסי איש ליה דפסולים ומתלוות שיהי אע"ג דמדין חורה פשרים כדברי ח"ק מ"מ רבנן פסולתו אפילו דיעבד משום טעמא דכל כמה דפשיט איש כו' ור' יהודה סבר אפסל והשתא רבינו דקאמר כל השופרות פסולים ר"ל מדרבנן שהם פסולים דיעבד ובמתני' בחרה להשתא לא פליגי במתניתין קמא לכתחילה. אכל זה הפירוש דחוק דכשרים דמתניתין קמא משמע כשרים דיעבד דאורייתא ודרבנן דאי הוו פסולים דרבנן לא הו' ליה למיתני כשרים: ברחב הרב ב"י בספרו סימן חקפ"ו בנ"ח דלף על גב דרבינו כתב חזן מקרן הבגש אין לפרש דבריו דלא קפיד אלא שיהיה קרן הכבש אכל לא איכפת ליה בכפוף דהא ר' לוי דאמר מזה כפופים אוקימנא כר"י ואם אימא דמשכתה לה של זכרים שאינם כפופים לא הו' ליה למיטבן וכו'. נראה שדעתו לומר דזכרים דקאמר ר"ה ע"כ הם כפופים דלא משכתה לה בלא כפופים דל"כ אלא דמשכתה לה זכרים בלא כפופים מיתין לו לר' לוי לחלות הדבר בכפופים. ולא הביטוי זה אדרבה מוכרח בגמ' דמשכתה לה זכרים בלא כפופים דל"כ חקשי למה אמר הוא דאמר כי האי תנא דמיתני

הנהגות מיימוניות

[ד] כן איתא בירושלמי פרק לולב הגזול ובמצות חליצה דאמר ר' אלעזר וכן רבי מאנ וכן תני רבי חייה ודלא כר' יהודה דהכא דאמר כתובי מיתכת שיעוריה וכן תנא דבי ר' אושעיא התם:

פסק בספר המצות וכן בספר יריאים ודלא כרבינו שמחה שכתב דכל זה למדנו למצוה מן המובחר ולא לפסול של יעל ושל תיש, ע"כ: [ג] ראוהו ב"ד והכי איתא בספרי ופרק בתרא דמכילתין לילף לה מבחדש השביעי שיהו כל תקיעות חדש שביעי זו כזו:

ולאחריו נמר ר"ה מיוכל בהיקשא דלין ח"ל בחדש השביעי אלא להקיש כל תקיעות של חדש השביעי שהן שוות ולכסוף גמר ב"ש ליתן את האמור של זה בזה הא נמי חייבי בהיקשא דלי כדכתיבי פיהו שהם ב"ה ואחת ציוול אין תרועות של חדש השביעי שוות. ה"ק חי לאו ג"ש אילו לא נאמרה ג"ש זו למשה מסיני לרונה הייתי מביא הכל בהיקשא השנה דליתמר ג"ש

א למשה מסיני חייב צריך להביא עוד בהיקשא מעממי ע"כ. הנה שכתבו שנתמרה ג"ש למשה משם אלו לומדין הכל ולכן כחז רבינו ומפי השמועה למדו מה תרועות שופר ציוול וכו'. ובראש פ"ג כחז כמה תקיעות חייב אדם לתקוע וכו' ומפי השמועה למדו שכל תרועות של חדש הזה אחד הן וכו' כיון גס כן לג"ש המכרת כאלו שהיא הלכה למשה מסיני שקד אמרו השתא דליתמר ג"ש ור"ל השתא דליתמר ג"ש זו למשה מסיני. כחז הר' מנוח שאין בקול דין גזל כלומר שקול אין זו ממש כדחק פ' שני דנדרים (דף ס"ו) קונס שאינו מדבר וכו' ובירושלמי פרק לולב הגזול איכא חרי טעמי ורבינו פסק כר' ממין דחיישינן למאזה האזה בעצירה ולפיכך כחז שאין בקול דין גזל ולא כחז משום ויס תרועה יהיה לכם:

ובן שופר של וכו' יא. היינו בשאלתו קודם זריקה דלילוי לאחר זריקה אין מעילה לא בעורה ולא בקרניה שכלל לכהנים כדליתמרין בוצחים: ומנחות ולא הוצרך רבינו לכתוב דין שופר של שלמים מאחר שכחז דין שופר של עולה דלא כל שכן לשלמים:

ד שופר של ר"ה אין מחליין עליו ח' וכו'. ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה, פ' וכתמים עשו חזק לדבריהם הכל כשל תורה דכיון דלא דחי מלאכה דאורייתא אף שבות דדבריהם לא ידחה:

שיעור

שופר הגזול שחזק בו יא לא שאין המזה אלא בשמיעת הקול אע"פ שלא נע וכו'. כדכתיב לשון רבינו לפי שריתיו גדולים בספריהם משתבשים בזכותו ומעליגין עיניו לדרכים אחרים.

וזה מה שכתבתי לי בצמור, רבינו רבז שופר גזול שחזק בו יא ואין דין כן בלולב ובמזה ונתן טעם לדבר מפני מה נהלק שופר מהם לפי שצמות השופר אינה אלא השמיעה והשמיעה

בלא הנעה היא ובלא הנזהה מן השומע אע"פ שהתקע נגע בו מ"מ אין השומע מונע בו כלל אלא ששומע הקול הולא ואין בקול דין גזל ולפיכך אף התקוע יולא בו אבל לולב ומהל אין אדם יכול ללכת ידי חובתו בזה אלא בנטיעת גופן ולפיכך כשהן גזולין לא יא בזה. זה ביאור דברי רבינו וכן מפורש בירושלמי מה בין לולב ומה בין שופר אמר ר' אליעזר חמין בנופו הוא יולא הכל בקולו הוא יולא ודברים פשוטים הם. ובהשגות א"ל אפילו יהיה בקול דין גזל יוס תרועה יהיה לכם מ"מ הכי איכא בירושלמי עד כאן. סובר הר"א ז"ל כדברי מי שחומר כן בירושלמי ומ"מ אין כלל מקום להשגה אחר שהדין והטעם שהזכיר רבינו אמת:

ובן שופר של עולה וכו'. שם (דף כ"ח) מהקנא דגמרא אמר רבא אחד שופר של עולה ואחד שופר של שלמים אם תקע בו יא מ"מ מזה לא ליהנות נחמ: לפיכך המודר הנאה משופר וכו'. שם המודר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעה של מזה והמודר הנאה

משופר מותר לתקוע בו תקיעה של מזה, ורבינו ז"ל הזכיר החלק השני וכל שכן החלק הראשון: ד שופר של ר"ה וכו'. פ' י"ט שם ר"ה (דף ל"ב) משנה שופר של ר"ה אין מעבירין עליו את ההקטום ואין מתקנין עליו את הגל ולא עולין באלין ואין רוכבין על גבי בהמה ולא שטין על פני המים ואין מוחכין אותו לא בדבר שהוא משום שבות ולא בדבר שהוא משום

לחם משנה

לולב הגזול גבי הדם ע"כ שכתב דקאמר גבי אשירה היו בכל גווגא. ויש לחלק בין אשירה להדם דאשירה כיון שהתקין לא אחי ממילא אלא צריך לעשותו בידים לכך ודאי דחיוו שדחה מקודם היו דחיוו אלל גבי הדם כיון דהתקין אחי ממילא וסחלקה דחיוו כאלו אינו וחזר הדבר לכמו שהיה קודם שנקסם. והשתא לפי פירוש זה שפיר' בדברי רבינו יהיה גירסתו בגירסתו והצירוף שחירצו בפרק כיסוי הדם הוא. הסודין שחירצו בפרק לולב הגזול דכסוי הדם מוקי לה ללולב ושופר של עבודה כוכבים של ישראל ח' וכו' למע לא נחבאר דין זה בדברי רבינו כאן בשופר ואלו בלולב דמכ"ס של ישראל דפסול. ויש לומר דכ"ס הוא דהשתא עבודה כוכבים דעכו"ס שכתב קאמר דפסול כל שכן עבודה כוכבים של ישראל שאין לה בטול ולא קחוי אלא לולב של עבודה כוכבים כלומר חילן שנטעו ולכסוף עבדו שמומר ובשופר קאמר שופר של עכו"ס ר"ל שופר של עבודה כוכבים של עכו"ס כלומר שלא נאמר מפני שהשתחוה לבהמה ובעלי חיים אינם נאסרים ומ"מ לא יסול לכתחלה אבל כל דבר של עבודה כוכבים שנאסר אע"פ שכתבו א"ח' לדעת רבינו אם נטל לא יא משום דיש לחיו: שופר הגזול וכו'. יראה לדברינו הוקשה לו באלן שני דברים ויתירן לשניהם. האחד דלפילו חאמר דמנות לאו ליהנות ניחמו מ"מ קשה מאי שנה הכא מלולב ומזה שאמרנו בגמרא שמינו יולא ואע"פ דמנות לא ליהנות ניחמו וכו' והטעם נחבאר בריש פרק לולב הגזול (דף ל') משום שהיא מה"ב הכא נמי היא מה"ב ויתחסר לה חירץ שאין בקול דין גזל ולכן לא מיתסר מה"ס. ועוד הוקשה לו דהרי נהנה מגזל לזה חירץ דמנות לאו ליהנות נחמ, ומ"ש שם שטעמא דמה"ב יוחר משאר דברים ע"ש בחוספות: שופר של עולה וכו'. ואל"ה דהכא משמע מדבריו דתוקע לא עבד מעשה והוי קול והוא ז"ל כחז בסוף פ' ה' מהלכות מעילה קול ומרבה וריח של הקדש לא נהנין ולא מועלין וא"כ כיון דהוי קול ואין בו דין מעילה איך אמרו בגמ' פרק ראוהו בית דין (דף כ"ח) מ"ס עולה בת מעילה היא כיון דמעל בה נפקא לחולין הא כיון דהוי קול לאו בת מעילה היא ורבה נמי דאחקיק לא קאמר אלא אימה מעל לבשר דתקע כי תקע באיכורא תקע משמע דמודה ליה דמעל. וי"ל דרבינו סובר דכי פריך ליה הוי לפי סברתו אבל לפי האמת אין בו מעילה דהא אמרינן פרק ה' שלש דברים אין בהן מעילה קול ומרבה וריח. וזה דוחק. ויש לדקדק מה הקשה רבינו ואל"ה הלא נהנה הא אין בו דין מעילה. וי"ל דמ"מ הכי כחז רבינו דאין נהנין ולא מועלין ואע"פ דאי איכור הנאה לא הוי אלא איכור דרבנן מ"מ מקשה רבינו אמאי יא בדיעבד וכל דחקון רבנן כעין דאורייתא חקון וי"ל למימר דלפילו בדיעבד לא יא. ואם תאמר דכיון דהוצרך רבינו לתע טעם זה בקול אחר קושיא דלולב ומהם כדכחז ה"ה למע לא הקשה ג"כ גבי שופר של עכו"ס ולישני נמי הכס דשאני משום דהוי קול. וי"ל הא לאו מילתא היא דבלולב נמי של עכו"ס אם נטל יא כמ"ס בריש פ"ח ואע"פ דבלולב הגזול לא יא משום מה"ב ואע"פ דמנות לאו ליהנות נחמו (בגמרא) בלולב דעכו"ס לא חמרינן הכי אלא יא. ואל"ה למע לא כחז רבינו דין שלמים וי"ל משום דהוא ס"ד בגמרא דגרע שלמים משום דלית בה מעילה אבל כיון דפ' רבינו דבעולה ג"כ אין בה מעילה משום דהוא קול א"כ כ"ס שלמים שהם קדשים: מצוות לאו ליהנות ניחמו וכו'. כחז ה"ה ורבינו ז"ל הזכיר החלוק השני וכ"ס החלוק הראשון פ"ג. טעמו נחבאר בהר"ן ז"ל שכתב בפירוש ההל' ואצטרך לאשמועינן במודר הנאה דס"ד מודר הנאה מחבירו ה"ס דשרי לפי שאין דעתו של מודר דבר מזה כיון שלא פירש אבל המודר משופר דפריה ליתסר קמ"ל:

ניקב

מגדל עז

ואין בקול דין גזל. א"ל ואפילו יהיה בו דין גזל יוס תרועה יהיה לכם מ"מ הכי איכא בירושלמי (הקדור השמיט): ובן שופר של עולה עד תקיעה של מזה. פ' ראוהו ב"ד (דף כ"ח): שופר של ר"ה עד צויות עליו. פ' י"ט שם ר"ה (דף ל"ב):

ה שיעור השופר וכו'. והבאר בהמפלת (מה כ"ו) דהיינו ספח שוחק : נסדק לאורכו פסול לרחבו אם נשתתיר בו כשיעור כשר וכאילו נכרת מקום הסדק . פירוש דוקא שישתתיר שיעור הקיעה לנדר הסה הוא דמכשרין משום דחזין כל מה שלמעלה ממנו כאילו ניטל משם וזה רמז רבינו בלומרו וכאילו נכרת מקום הסדק לאפוקי מצעל העיטור ומר"י ו' גילת שמכשירים אפילו לא נשתתיר לנדר הסה : סתמו במינו וכו' ולא עכבו הנקבים שנחתמו את התקיעה הכי זה כשר . כוונה רבינו ז"ל שאם סתמו במינו ואילו מעכב התקיעה ענה אע"פ שקודם שנחתם היה מעכב את התקיעה כשר לפי שמה שסתמו בו בעל לגבי השופר , וכן נראה מלשנו ז"ל ולא עכבו הנקבים שנחתמו את התקיעה דמשמע אחר הסתימה לא עכבו הנקבים דאי קודם הסתימה היה ליה למימר ולא היו מעכבים ולא שנחתמו וכן כהכר"ן ז"ל שזה דעת רבינו . וההגהות שכתבו מחור לשון העמוד נראה שר"ל כדמוכה בירושלמי להלכה אם היה מעכב את התקיעה קודם שנחתם הנקב פסול נראה שיהיה להם גירסא אחרת בדברי רבינו כמו שכתב בספריים אבל המוסחא המתייתת היא זאת שכתבתי וכן נראה מדברי בעל מגיד משנה ז"ל ועדותו של הר"ן הכריע : דבך שברי שופרות . מחסנדרא שאם היה השבר אחד מהם שיעור שלם אע"פ שדבק שבר אחר והוסיפו עליו כשר דומיא דנסדק לרחבו ויש פוסלים :

ה שיעור השופר וכו'. והבאר בהמפלת (מה כ"ו) דהיינו ספח שוחק : נסדק לאורכו פסול לרחבו אם נשתתיר בו כשיעור כשר וכאילו נכרת מקום הסדק . פירוש דוקא שישתתיר שיעור הקיעה לנדר הסה הוא דמכשרין משום דחזין כל מה שלמעלה ממנו כאילו ניטל משם וזה רמז רבינו בלומרו וכאילו נכרת מקום הסדק לאפוקי מצעל העיטור ומר"י ו' גילת שמכשירים אפילו לא נשתתיר לנדר הסה : סתמו במינו וכו' ולא עכבו הנקבים שנחתמו את התקיעה הכי זה כשר . כוונה רבינו ז"ל שאם סתמו במינו ואילו מעכב התקיעה ענה אע"פ שקודם שנחתם היה מעכב את התקיעה כשר לפי שמה שסתמו בו בעל לגבי השופר , וכן נראה מלשנו ז"ל ולא עכבו הנקבים שנחתמו את התקיעה דמשמע אחר הסתימה לא עכבו הנקבים דאי קודם הסתימה היה ליה למימר ולא היו מעכבים ולא שנחתמו וכן כהכר"ן ז"ל שזה דעת רבינו . וההגהות שכתבו מחור לשון העמוד נראה שר"ל כדמוכה בירושלמי להלכה אם היה מעכב את התקיעה קודם שנחתם הנקב פסול נראה שיהיה להם גירסא אחרת בדברי רבינו כמו שכתב בספריים אבל המוסחא המתייתת היא זאת שכתבתי וכן נראה מדברי בעל מגיד משנה ז"ל ועדותו של הר"ן הכריע : דבך שברי שופרות . מחסנדרא שאם היה השבר אחד מהם שיעור שלם אע"פ שדבק שבר אחר והוסיפו עליו כשר דומיא דנסדק לרחבו ויש פוסלים :

מפני שתקיעת שופר מצות עשה ויום טוב עשה ולא תעשה ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה . "מותר ליתן בתוכו מים או יין או חומץ ביום טוב כדי לצחצחו . ולא יתן לתוכו מי רגלים לעולם מפני הכבוד שלא יהיו מצות בזויות עליו : ה שיעור השופר כדי שיאחזנו [ה] בידו ויראה לבאן ולכאן . נסדק לאורכו פסול . לרחבו אם נשתתיר [ו] בו כשיעור כשר וכאילו נכרת מקום הסדק . ניקב אם סתמו *שלא במינו [ז] פסול . סתמו במינו אם נשתתיר רובו שלם ולא עכבו הנקבים שנחתמו את התקיעה הרי זה כשר . קדרו בזכרותו כשר שמין במינו אינו חוצץ . דבק שברי שופרות עד שהשלימו

השנת הראב"ד
*שלא במינו פסול וכו' . כהה
הראב"ד ז"ל לא הסכים
לירושלמי והכי גרסין ההם
כיני מתנייה הרי מעכב את
התקיעה פסול , פירוש אע"פ
שחקו מפני שקול הסתימה הוא
זה ואם סתמו במינו מיהא
כשר והעכבו שאלו לא עכבו
לגמרי אלא אפילו פוגם ושם
פירשו שאם לא סתמו והניחו
פגום כשר שכל הקולות כשרים
כשאר עכ"ל :

השנת הראב"ד
*שלא במינו פסול וכו' . כהה
הראב"ד ז"ל לא הסכים
לירושלמי והכי גרסין ההם
כיני מתנייה הרי מעכב את
התקיעה פסול , פירוש אע"פ
שחקו מפני שקול הסתימה הוא
זה ואם סתמו במינו מיהא
כשר והעכבו שאלו לא עכבו
לגמרי אלא אפילו פוגם ושם
פירשו שאם לא סתמו והניחו
פגום כשר שכל הקולות כשרים
כשאר עכ"ל :

וכתב בהשגות זה הירושלמי וכן נכתב בעמור והרשב"א ז"ל כהבזו כל בעלי ההלכות לא כתבו : קדרו בזכרותו כשר שמין במינו אינו חוצץ . פירוש ז"ל בזכרותו כשהוא מחובר בזהם בולע ע"ש מן הראש ונכנס לתוכו ומוליחין אותו מחומו וזה לא הניחו אלא נקב את הזכרות , עכ"ל : דבך שברי שופרות פסול . משנה שם (דף כ"ז) דבך שברי שופרות פסול :

הוסיף

ה ניקב אם סתמו שלא במינו פסול וכו' . כבר כתב ה"ה ז"ל שדעתו כדעת ההלכות שהיא ז"ל מפרש המחלוקת שבבביתא ניקב וסתמו בין במינו בין שלא במינו פסול רבי נתן אומר במינו כשר שלא במינו פסול דליירי בשאילו מעכב את התקיעה אכל מעכב את התקיעה דברי הכל בין במינו בין שלא במינו פסול ופסק רבי נתן מדסקיל וברי ר' יוחנן חליצה והכי בעין תלחא במינו ואילו מעכב ונשתתיר רובו , והכריח הר"ן פירוש זה דאלת"ה קשה דר' יוחנן לר' יוחנן דהא איהו פסק כרבי נתן ואי אמרת דר' נתן איירי אפילו במעכב ומכשיר במינו ח"כ סהם מחני' דלא כותיה דקאמרה דבמעכב אפילו במינו דהא מתניין אם מעכב את התקיעה סתמו קאמרה אפילו במינו ור' יוחנן ח"כ בעלמא דהלכה כהם משנה וז"ל קשיא . וא"ת אם נפרש דברי ר' נתן באינו מעכב ואז ודאי מכשיר במינו כפירוש הר"ן ז"ל ח"כ ואם לאו כשר שאמר במתניין איירי דוקא במינו ועל הא קאמרה מתניין דכשר בשאילו מעכב דאם לא נפרש כן פליגא אדרבי נתן וז"ל הא ע"כ השתא נמי לא איירי מתניין בשהתא אלא במינו דוקא ח"כ איך סתם הר"ן דהמחלוקת לא היו במעכב דא"כ מתניין דאם מעכב איירי בשאילו מינו ומתניין סתמו קאמרה נימא דרישא דמתני' איירי פרטיה בשלא במינו דוקא וסיפא כולל כמו שאנו אומרים השהה דסיפא פרטיה דאיירי במינו דוקא ורישא כולל . ויש לומר דשפי מהבזר לזקוקי רישא כולל מסיפא והשתא רישא הויא כולל בין במינו בין שלא במינו אכל לפירוש דסתר הר"ן רישא הוי פרטיה וזה דוחק וסיפא אע"פ דהשתא הוי פרטיה אינו דוחק דא"ל לומר אב נקטיה ועם זה נחזיק פירוש רבינו ז"ל ונעמו . ועוד י"ל דהרשב"ן כתב בס' המלחמות דסתמו דמילתא הוי הדיבוק במינו ואורחא הוי הכי ע"ש . וז"ל לפי זה דמפרש מעכב את התקיעה שר"ל מעכב אחר הנחתם וזהו שאמר הנקבים שנחתמו את התקיעה כלומר אחר הסתימה דאי מפרש מעכב קודם הסתימה הוי מני למימר דמחלוקת דבביתא איירי בשאילו מעכב קודם הסתימה וכי אפשר שנחתם רובו ולא יעכב התקיעה וכמו שהקשו הה"כ ז"ל אלא ודאי ע"כ פירוש שמעכב אחר הסתימה קאמר ולא כמו שהבין בעל ההגהה בדברי רבינו ז"ל שכוונתו לומר קודם הסתימה דאי אפשר לומר כן כדפרישית . ועל מה שכתב הראב"ד ז"ל בהשגות לא הסכים לירושלמי דגרסין ההם כיני מחני' הרי מעכב וזהו שאמרו הרי מעכב התקיעה דמילתא הוי משמע קודם , ועוד השינו דמינו לנדר כמי אע"פ שהוא מעכב את התקיעה ודך נמי משמע מן הירושלמי כפי מה שמפרשו בעל המחור ע"ש . ויהר הדברים מזהירים הם :

צפרה

הגהות מיימוניות
[ה] דהיינו ספח כדאיתא פ' המפלת ובפ' לולב הגזול בירושלמי שלשה שיעורין ספח שופר וכו' וצריך ספח שוחק כדי שייראה לבאן ולכאן , ע"כ : [ו] מן הסדק עד פיו ע"כ : [וכתב השור אם דבקו במינו כשר ואם נסדק כלו אפילו מצד אחד ואפילו חממו באור דבקו וחבר סדקיו זה עם זה פסול ע"ש] : [ז] מ"מ אפילו אם נשתתיר רובו שלם אפילו לא עכבו הנקבים את התקיעה כדמוכה מאשר כתב על סתמו במינו והיינו בביתא לישני דר' יוחנן לחומרא ע"ש וכן פסק בה"ג . מתוך לשונו נראה שרוצה לפרש כדאיתא בירושלמי דאמר אם היה מעכב את התקיעה קודם שכתבו פסול דעכשיו חזר הקול לאיתנו ע"י סתימה זו ואין זה קול שופר אלא קול סתימה כמו צפרה והב דאם נשתתיר קולו פסול . עוד פירשו הה"ס פ"א אם מעכב את הקול אחר שסתמו וכו' עד וביסקא דשמעתא והלכה למעשה נראה דשופר שניקב וסתמו במינו וחזר קולו לכמות שהיה קודם שניקב לית דין ולית דיין דכשר אפילו היה מעכב את התקיעה קודם שנחתם דע"ג ע"ק דאם

פרק א ד מפני שתקיעת שופר מצות עשה וכו' . זה פשוט בפרק בתרא דר"ה . ויש להסתפק בזה דק"ל דאין עשה דוחה ל"ת ועשה אם עבר ודחה הלא תעשה אם לוקה או לא מי אמרין כיון דקיי"ל דאין עשה דוחה ל"ת נמלא שאין כאן לול כלל אלא עשה לחודים ומשום דעבר תעשה לא לקי ח"כ כיון דנשתתיר לא תעשה זה עם עשה אלים כהו דהאי ל"ת ואפילו אם בטלו כדי לקיים עשה אחר לוקה . שוב ראיתי שהתוספות פ' שלח ה"ק (דף קמ"א) עמוד בזה זריב"א ח"כ דאין לוקה משום דהלא כמאל דליתיה דמי דעשה דמי ליה ועיין מ"ש התוספות שסכים פרק אלו עובדין (דף מ"ז) ד"ה כתישה ודוק . ונראה דאף שהתוס' שם נדחקו הרבה בקושיים הגמרא שהקשו ואי אמרין הוילא אחרישה לא ליחייב הוילא וחיו לכסויי דם נסור והקשו התוספות דמאי קושא הא כיסוי הוה עשה וי"ט עשה ולא תעשה . ולפי סכנת ריב"א ניהא דקושיה הגמרא היא דהכי קתני דלוקה על חרישה ביו"ט הא איכא הוילא ומודמי ליה דם נסור דהי דאין יכול לכסות היינו מבוס עשה דיו"ט אכל ל"ת ליכא . ומ"מ נראה דרשב"א ור"ת שחירו הירוק אחר לא פליגי אהאי דינא דריב"א דנעולם לא לקי על הלא כל היכא דאיכא עשה נגד הלא הלא דכתיבא לכו דמי דאם היה כאן דם נסור והרש כדי לכסות דאין לוקה משום לאו דיו"ט כיון דאיכא עשה דכסויי אכל כיון דליכא הכא דם נסור כידי חסין למפציה אחרישה משום הוילא דהי דהוילא דהשתא אמרין כגון אי מקלי ליה אורחים אכל הוילא דאיכא לא אמרין והכא אף שכן היה כאן דם נסור לא הוילא לו לכסות משום עשה דיו"ט וא"כ לא שייך כאן לומר הוילא וכיון שכן שפיר לקי אחרישה דיו"ט וריב"א ח"כ דכיון דאם היה כאן דם נסור לא היה כאן מלקות משום הלא נימא הוילא לענין המלקות . עוד י"ל דאף דנימא דכל היכא דאיכא עשה וי"ט דלקי על ל"ת אף שם כנגדו עשה מ"מ היכא דנשתתיר כ' איכא כגון יו"ט וכלאום ויהי דם נסור והרש כדי לכסות דאף שחוק על ל"ת דיו"ט על ל"ת דכלאום אינו לוקה כיון דכלאום ליכא עשה דדוקא היכא דנמלא אחת איכא עשה וי"ט או הוילא דאמרין דאליס כמו דל"ת זה ולוקין עליו אף שיש עשה כנגדו כיון שיש כוונתו זה עשה עמו אכל גבי כלאום דליכא עשה כהדיה כשניל דאמרנו ביו"ט לא חוסין תת כה הלא כלאום ללקות עליו וזה הוה פסוע בעיני . ומה שכתבו הה"ס כשם ל"ת דכתישה דכלאום קאי דליכא אלא לאו גרידא לקי על לאו דכלאום משום דהי ביו"ט ל"ק ולא מידי דהתם לא היה שם דם נסור ומשום הוילא הוה דהי בעינא למפציה ועל זה אמרו דלא שייך הוילא כיון שיהי ביו"ט דאפילו אם היה שם דם נסור אחר מעין מה שכתבו למעלה דהוילא דהשתא אמרין הוילא דאיכא לא אמרין אכל נעולם שאם היה כאן דם נסור לא היה לוקה אלאו דכלאום :

וכו' , כוונתו להשיג על דבריו דאין כמ"ש בהסתימה מעכב אלא קודם הסתימה הרי מעכב אע"פ שהוא מעכב את התקיעה ודך נמי משמע מן הירושלמי כפי מה שמפרשו בעל המחור ע"ש . ויהר הדברים מזהירים הם :

מגיד עז

שיעור השופר כדי שיאחזנו עד שלא במינו פסול עד הכי זה כשר . פרק ראובן בית דין : כתב הראב"ד ז"ל לא הסכים לירושלמי והכי גרסין וכו' . עכ"ל : ואני אומר אפשר שהסכים עם הירושלמי וסירבו יפה על דרך הכנלי נשתתיר רובו פרק ראובן כ"ד ובלשון ראיתי ל"ע גמרא מהני' דשופר שנכדק וכו' נתן דלמך ניקב וסתמו במינו כשר ועלה ח"כ יוחנן וכו' נשתתיר רובו ואם מעכב את התקיעה דברי הכל פסול כמתני' וגם כן פסקו ר"ה וכו"ג וכו' הגאונים ורבותינו בעלי התוס' ז"ל ואם נודאו יתקנו הכנלי והירושלמי גם כן יסיר ר"ה וכו"ג וכו' הגאונים ורבותינו הרבאונים לסמוך על הכנלי לפי שרבינו רב אבי שסידרו הכנלי היו יודעין ורגילין בירושלמי ואילו סיו מקובלים שכן הלכה היו קובעים אותה ככנלי . שוב מאלתא להרשב"ן ז"ל הסכים כן בספר המלחמות שלו והאריך בפירוש עמנו התקיעה וירושלמי ואין לכוסיף על דבריו ור"מ ז"ל לא תשג להאריך בדרכו כקראו משנה חזרה ואינו מאריך אכל מקור ומפרישו וסברו דבריו על דרך ששייכו בתלמוד : קדרו בזכרותו עד סוף הספק . פ' ראובן בית דין (דף כ"ז) :

ראם מעכב את התקיעה לאחר שנסתם קאמר ולא סתמו כלל בשר אפילו מעכב את התקיעה שכל המולות בשרים בשופר ע"ל. וכן פ' רא"ם: [ח] פוטם בלשון משנה, ע"כ: